

GORENJEC

Političen in gospodarski list.

Stane za Kranj z dostavljanjem na dom 4 K, po pošti za celo leto 4 K, za pol leta 2 K, za Nemčijo 4 marke, za Ameriko 2 dolarja. Posamezne številke po 10 vin. — Na naročbe brez naročnine se ne ozira. — Uredništvo in upravnništvo je v hiši števil. 173. — Izdajatelj: Tiskovno društvo v Kranju. — Odgovorni urednik: Ciril Mohor. — Rokopisi naj se ne pošiljajo prepozno.

Izhaja vsak petek

: ob petih zvečer :

Inserati se računajo za celo stran 50 K, za pol strani 30 K, za četrt strani 20 K. Inserati se plačujejo naprej. Za manjša oznanila se plačuje za petit-vrsto 10 vin., če se tiska enkrat, za večkrat znaten popust. — Upravištvu naj se blagovolijo pošiljati naročnina, reklamacije, oznanila, sploh vse upravne zadeve, uredništvu pa dopisi in novice. — Dopisi naj se izvolijo frankirati. — Rokopisi se ne vračajo.

Razmere v Okrajni bolniški blagajni v Kranju.

Odpis o pismo

preblagorodnemu go. ju Cirilu Pircu, deželnemu poslancu, in načelniku Okrajne bolniške blagajne v Kranju.

Iz načina, kako odg. arjate na napade na Okrajno bolniško blagajno v Kranju, priobčene v „Gorenjcu“, sem se mogel prepričati, da vkljub temu, da ste načelnik tega zavoda, prav malo veste, kakšne razmere vladajo v tem zavodu. Vi ste menda res prepričani, da je zavod, ki mu stojite na čelu, v vsakem oziru vzoren in da se mu dela v teh napadih krivica. Žal, tu se nahajate v usodepolni zmoti. Zato sem sklenil v naslednjem pokazati Vam Vaš zavod v taki luči, kakršen je v resnici, da Vam pade mrena z oči in da storite vse, da se tem obžalovanjem vrednim razmeram napravi konec.

Ali ker vem, da Vi ne daste nič na prazne besede in v Vaših očeh veljajo le fakta, zato preidem takoj k faktom.

Martin Štefe, tesarski pomočnik iz Cegelnice števil. 6 je vstopil dne 9. septembra 1912 v službo pri tesarskem mojstru Jožefu Mohorju v Šenčurju števil. 53 in bil v postavnem roku prijavljen za člana v Okrajni bolniški blagajni v Kranju. Nesreča je hotela, da je po preteku enega tedna zbolel. Moral je namreč pri delu stati v vodi in tako si je nakopal vnetje žleznihih žil na levi nogi. Moral je iskati zdravniške pomoči pri g. dr. Šavniku. Ta je konstatiral bolezen in mu kot članu Okrajne bolniške blagajne dal bolniški list, da potegne pri blagajni bolnišnino od 14. do všteti 21. septembra 1912. Ker mož po prepovedi zdravnika ni smel hoditi, dokler se ne pozdravi, je šla njegova žena v soboto po zapadlo bolnišnino. A v blagajni so ženo zapodili. Ni dobila nobenega solda in šla je prazna domov. Ker se mož do konca tedna ni pozdravil, je moral ostati še nadalje v zdravniški oskrbi. Dr. Šavnik pa mu je koncem drugega tedna zopet izstavil drugi bolniški list za izplačilo bolnišnine od 22. do všteti 28. septembra. A ko je žena prišla ta dan zopet v blagajno po bolnišnino, je opravila ravno toliko kot prvič. Tretji bolniški list, ki ga je izdal dr. Šavnik za Martina Štefeta, upravičuje tega za izplačilo bolnišnine od 29. septembra do 5. oktobra. S tem bolniškim listom je šel to pot sin Štefetov v blagajno, da bi potegnil za očeta bolnišnino, na kateri je blagajna sedaj očetu dolgovala že nad 25 K. A tudi fantu so rekli: „Očetu ne damo nič“. Dr. Šavnik sestavi Martinu Štefetu, ki je moral že četrty teden biti v zdravniški oskrbi in je bil ves čas brez zaslužka, še četrty bolniški list za izplačilo bolnišnine od 6. do všteti 12. oktobra 1912. Ker je blagajna ženo in fanta zapodila, je sklenil to pot mož, da gre sam v blagajno. Ker ni mogel hoditi, je najel voznika in se, kakor mu je bilo težko, popeljal v Kranj po svojo pravico.

Kajne, g. Pirc, kako težavna je bila pot Martina Štefeta, ko je iskal podpore pri Vašem zavodu. Ali boste tudi tukaj rekli, da se mu podpora ni mogla izplačati, „ker ni imel bolniškega lista, ali ker sicer papirji niso bili v redu?“ Štirje bolniški listi leže pred mano, vsi papirji v redu, vse kakor treba po pravilih. Zakaj mu torej blagajna ni hotela izplačati bolnišnine? Toda čujmo!

Dne 25. oktobra 1912 pride na Štefeta od Okrajne bolniške blagajne pismo, s katerim se mu naznanja, da je načelstvo v svoji seji z dne 24. t. m. sklenilo, da se mu bolnišnina toliko časa ne izplača, dokler „verojetno ne dokaže, da ta bolnosten ni posledica poškodbe zadobljene vsled padca dne 29. junija 1912 oziroma, da je vstopil dne 11. septembra 1912 popolnoma zdrav v delo pri Josipu Mohorju v Šenčurju.“ Za načelnika je podpisan Rudolf Kokalj.

Vidite, g. Pirc, tega blagajna ni imela pravico zahtevati in kako je bilo kaj takega mogoče skleniti v seji načelstva, mi je prava uganka. Tudi če bi bila bolezen Martina Štefeta res v kaki vzročni zvezi z omejeno poškodbo, bi Okrajna bolniška blagajna vseeno ne bila odvezana izplačati Štefetu zahtevano bolnišnino. To bi morali gospodje, ki sede v načelstvu tako vzorne blagajne kot je Vaša, vendar vedeti. Zakaj tedaj ta čisto neopravičena zahteva od Martina Štefeta? Vzbuja se nam sum, kakor bi se bila blagajna na vsak način hotela odkrižati „nadležnega“ Martina Štefeta, češ se bo že naveličal sitnosti, saj ni iz železa.

A Martin Štefe se za enkrat še ni dal odkrižati. Šel je naprej svoj križev pot. Najprej k dr. Šavniku. Ko mu je povedal, kaj zahteva Okrajna boln. blagajna od njega, je dobil od dr. Šavnika sledečo pismeno izjavo:

Izjava.

Na prošnjo Martina Štefeta z ozirom na odlok slav. načelnikstva okrajne bolniške blagajne v Kranju z dne 25. oktobra t. l. št. 380 izjavljam glede bolezni: vnetje žleznihih žil na levi nogi (Lymphangritis), s katero je vstopil dne 14. septembra v mojo oskrbo, da ta bolezen nikakor ni v vzročni zvezi s poškodbo, katero je zadobil Martin Štefe vsled padca dne 29. junija t. l., da torej ta bolezen ni posledica omenjene poškodbe.

V KRANJU, dne 5. novembra 1912.

Dr. Edv. Šavnik.

S tem potrdilom gre Štefe v blagajno, misleč, da bo dobil slednjič vendarle podporo, saj je izpolnil pogoj, ki mu je bil v dopisu z dne 25. septembra stavljen za izplačilo podpore. A revež se je zopet urezal. V blagajni so uradniki Štefeta zopet zapodili. To je naravnost neverjetno, ali je resnica! Ali Vam je znano to, g. Pirc? Ne. Torej Vam povem bolj natanko. Vse kakor se je zgodilo v resnici, da boste vedeli, kaj je vse v zavodu, kateremu ste Vi načelnik, mogoče.

Štefe v dobri veri prinese v blagajno potrdilo od dr. Šavnika, na podlagi katerega je načelstvo obljubilo, da se mu bo izplačala podpora. A kako je ostrmel, ko je zvedel, da to potrdilo od dr. Šavnika ni nič. Rekli so mu: „Na podlagi tega potrdila ne damo nič. Prinesi (V Vaši „vzorni“ blagajni uradniki v preveliki ljubeznivosti kar tikajo zavarovance.) izpričevalo od županstva, da na delo nisi hodil s palico, ko si vstopil v službo pri Mohorju“. Kaj je hotel storiti Štefe? Šel je na županstvo, ker je gosposki pokoren in bi bil šel še, ne vem kam, samo da bi dobil podporo. Županstvo v Šenčurju pa je dalo tako izjavo, „da sicer ne ve, ali je hodil Štefe s palico na delo ali ne, da pa je mnenja, da tesar če hodi na delo, hodi s sekiro, ne pa s palico“. Niso brez dovtipa župani na kmetih, kajne g. Pirc. Pa dovtipna je tudi Okrajna bolniška blagajna, ker je zahtevala tako potrdilo.

Najlepše pa še pride. Ko je mož navsezadnje tudi to prinesel, je uradnik po izjavi Štefetovi, o katere resničnosti ne dvomim, zgrabil to potrdilo in ga počil ob tla rekoč: „Kaj pa hočeš? Ali češ, da te zapremo?“ Mož pa je mirno odgovoril: „Le, če hočete, bom saj jesti imel, tako mi itak nič ne daste.“ S temi besedami se je mož poslovil od blagajne in nič več ga ni bilo nazaj. Blagajna pa je dosegla svoj namen: Odkrižala se ga je.

To se je zgodilo pred nekaj meseci v zavodu, kateremu ste Vi načelnik, g. Pirc. Kaj naj rečem o zavodu, v katerem se take reči morejo zgoditi? Ali ni bila naša dosedanja sodba o Vašem zavodu v Gorenjcu še veliko premila? Ne maram Vam odrekati osebnega poštenja in zvrčati na Vas sramoto, ki jo morebiti zaslužijo drugi za tako krivično postopanje z zavarovancem, čeprav ste kot načelnik za vse to soodgovorni. Morebiti se je ves ta slučaj zgodil brez Vaše vednosti. Če se je, potem pa zahteva pravičnost, da sedaj, ko ste za to zvedeli,

1. takoj ukažete, da se izplača tesarju Martinu Štefetu z obrestmi vred ves znesek, ki ga je imel prejeti kot bolnišnino, ne samo za tiste štiri tedne, za katere ima že bolniški list, ampak za ves čas njegove bolezni. Kajti blagajna bi morala vse to izplačati, pa mu je po krivici izplačilo odrekla.

2. da vpeljete preiskavo in doženete, kateri uradnik je rabil tako kruto žaljive besede napram Štefetu: „Ali češ, da te zapremo?“ in kdo je odgovoren, da se je kaj takega moglo zgoditi nekaznovano. Ugled zavoda zahteva, da tega moža vržete iz blagajne, in naj bi bil to kdorkoli.

Bodite prepričani, da bo „Gorenjec“ to vašo akcijo z vso silo podpiral, kajti ni samo v Vašem interesu in v interesu zavoda, kateremu načelujete, da pride Štefe do pravice in se krivci kaznujejo, ampak to je v interesu celega mesta in celega okraja, iz katerega je več stotin poštenih mož zavarovanih pri Vašem zavodu.

Z odličnim spoštovanjem

Vincenc Marinko,

Profesor na gimnaziji v Kranju
in predsednik „Meščanske Zveze“.

Francoski škof o kmečkem življenju.

Francoski škof Tuzet je izdal pred dvema letoma prekrasen pastirski list o kmečkem življenju, ki zasluži, da ga vsaj deloma objavimo.

Zemlja je velika rejnica človeškega rodu. Kdor se ne zanima zanjo in nje obdelovanje, ne dela prav, pa naj bo kdorkoli. Sploh pa kmečko življenje tudi meščanu ni tuje. Ob lepih dneh hite obrtnik, uradnik, trgovec in delavec s svojimi iz mesta, da se navžijejo v prostem zraku miru in zdravja. Hvala Bogu, da ni po naših mestih nikogar več, ki ne bi vedel, odkod dobivamo kruh; ravno tako pa tudi ni kmeta, ki bi umrl, ne da bi poznal sosednje mesto. Vsestranski napredek zadnjega stoletja je rodil boljše spoznanje medsebojne skupnosti; mnoge dolžnosti so skupne vsem stanovom in vsakdo ve, da ima korist vsa človeška družba, če se izboljša položaj enega stanu. Koliko različnih vprašanj razmotrivajo učenjaki z ozirom na kmečki stan. — Pa tudi vera ne vspava kmete v sanje; vedeti morajo le, kako spoštuje njih delo in življenje. Tudi vera hoče, da se izboljša položaj kmečkega stanu. A vera pravi, da se more gospodarski napredek razviti in ohraniti le takrat, kadar sloni na naukih, kakor jih zastopa cerkev, kadar mu je za poroka krščansko prepričanje.

Veljava kmečkega dela izvira od zemlje same, na kateri opravlja kmet svoje delo. — Kakor v začetku je zemlja liki svetišče. Kdo daruje v njem kakor kmet? Tako je bilo tudi ob času patriarhov; ko so se polastili zemlje, so ob enem postavili na njej altar.

Ako premišljujemo, da je kmetovo delo bolj v rokah božjih kakor vsako drugo, kako visoko ga moramo ceniti. Nihče ni tako odvisen od postav, danih svetu od stvarnika, nihče ne potrebuje tako zelo njegove milosti in pomoči. S svojim delom budi kmet na polju življenje, ki spi v zemlji; dá mu kal in skrbi, da vzraste; nadzoruje njegovo rast in jo vodi kvišku. S tem, da izbira vrste, oplemenjuje sadež in je takorekoč stvarnik novih vrst. Ali more človek ustvariti kaj večjega? In vendar je vse prazno, če mu ne pomagajo mrz in toplota, rosa in veter, dež in sneg, sploh cela narava. Njegovo delo je prepuščeno samovolji oblaka, ki hiti dalje poln ledenih zrn, in žgočega solnčnega žarka, ki lahko vse vsuši. Žuželke, katerih ploditev ne more preprečiti, so močnejše kakor on. Toda v vsakem trenutku se zave kmet, da je mojster, ki vlada elementom, ki vlada njemu samemu. Brez premagovanja se mu

podvrže in pravi: on, ki jih je ustvaril, jih tudi vodi. Tako ve kmet, da je Bog, da ga čuva in varuje in zaupa mu kakor svojemu očetu. Tako je kmetu stanovsko delo pravo sodelovanje z Bogom. Ko seje sejalec, stopi res, kakor moremo reči, Bog k njemu ob stran in stopa z njim po brazdi; človek seje mrtvo zrno, Bog pa razprostre svojo milost, ki ga oplodi.

Žal, da danes kmet tako malo pozna svojo vrednost in veljavo. Stari pesnik pravi: Presrečen bi bil kmetovalec, ko bi poznal svojo srečo. In morda jo pozna danes še manj kakor nekdanj. To prihaja odtod, ker živimo kakor v vročnici — in ta sreča je jako mirna. Poglavitno obstoji iz skromnih čustev, zvestobe do trdih dolžnostij, priprostitih vsakdanjih navad, ljubezni do dela in miru. To zdravo in krepcajoče delo v svežem jutranjem zraku, to dviganje snopov med veselimi obrazi sodelavcev v toplem solncu! In vračanje s polja s trudnimi udi a veselim srcem, ko begajo misli kakor stvari v polumraku. In zimski večeri, ko se tesneje strnejo družinske vezi ob skupnem delu, ob otroški ljubezni mladine in izkušenem pripovedovanju starejših.

Kakor temna senca pa leži na teh podobah. Življenje kmetovo je najbolj trdo; razvija se pod vsemi neprilikami vremena. Če si bogat, ne uživaš tistih komodnosti kakor bogatinci drugih stanov; če si reven, te pomanjkanje tem bolj tare. Odtod mnogim neprestana izkušnja: proč s kmetov v mesto! Ali pa poznajo to mesto? Mislijo, da jim je znano. Ob prazniku ali semnju so bili v mestu in v dušo je vtisnil, sijaj izložb in kras gledišč. In kako lahko je doseči vsako zabavo, dobro in slabo. Odslej jim ne izgine več iz spomina ta bajka. Nezadovoljnost se začne, hrepenenje raste. Veljava in vrednost kmečkega življenja je za nje še nekaj praznega. Drugi so zopet spoznali mesto, ko so bili pri vojaki. Med tem so se izpremenile njih navade in ne ugaja jim več kmečka priprostost. Kmet misli, tako je dejal pred 20 leti neki opazovalec, da je malomestni uradnik več kakor on. To je mišljenje kmečkega fanta, ki se vrne od regimenta k plugu. Sram ga je domačih priprostitih razmer in ob pravi priliki pobegne v mesto. Tudi kmečko dekle, ki bi ga v zakonu zopet navezala na grudo, sanja o odhodu. Če pride v mesto, bo njeno stanovanje takoj lepše, obleka imenitnejša. In predstavlja si, da jo čaka življenje brez težav, če dobi za moža malega uradnika s penzijonom. In tako zbežita z doma fant in dekle!...

Kmet, vrši svoje delo v mislih, da ga zahteva od tebe tvoja vera. Potem ostaneš sam sebe

vreden. Če spoštuješ svoj poklic, si vreden, da tebe tudi ljudje spoštujejo. Ali ni eno, na čemer sloni vse drugo: domača gruda? Gruda na kateri si bil rojen in v kateri boš spal smrtno spanje, gruda, ki nam kaže edino obzorje, za katero je ustvarjeno naše oko. Gruda, ki nosi rastline, od katerih živimo, živali, ki nam služijo, domače ognjišče, brez katerega ni družine, zvonike, ki vežejo nebesa z našo dušo, brate, ki so naša kri in naše srce.

DOPISI.

Vesela novica iz Naklega. Marsikdo, ki je hodil skozi Naklo in hotel obiskati mimogrede faro cerkev, je že popraševal, kje je dohod k cerkvi. Cerkev je bila dosedaj v resnici takšna skrita med poslopji, da jo je tujec težko našel. Če bo šel sedaj skozi Naklo, bo imel iz državne ceste lep razgled proti cerkvi, kajti najgrša hiša, ki jo je zakrivala od te strani, je danes že porušena. Občani so namreč to hišo odkupili za 1700 K ter kupnino do zneska 1363 K nabrali v treh dneh po fari, ostanek pa bo darovala domača posojilnica. Vsa čast Naklancem, ki so s tem pokazali, da so vneti za čast božjo, pa tudi za lepšanje cerkve in njenega obližja.

Naklanec.

Predoslje. Na belo nedeljo po litanijah bo govoril v Izobraževal. društvu g. prof. dr. Grivec iz Ljubljane o vojni in verskih razmerah na Balkanu; pokazal bo tudi veliko slik iz bojnih pokrajin. Predavanje bo nad vse zanimivo; zato vabimo k obilni udeležbi.

Goriče, 25. marca. Na veliko noč je umrl v Goričah Radeckijev veteran Jakob Kovačič, oče tukajšnje gđc. učiteljice. Pripovedoval je večkrat o svojem desetletnem vojaškem službovanju po raznih laških mestih ter po Dalmaciji in otokih. Še zadnji čas je rad prebiral poročila o sedanji balkanski vojni. To ga je tembolj zanimalo, ker so mu bili znani kraji okoli Skadra in drugi. Bil je tih mož, blag značaj, vdan Bogu in cesarju. Naj živa pokoj v Bogu!

Vabilo na naročbo.

S prihodnjo številko stopimo v drugo četrletje. List „Gorenjec“ se je že na Gorenjskem zelo udomačil. Vendar je treba, da število njegovih naročnikov zraste. Vsaka gorenjska kmečka hiša bi morala biti naročena na naš list, ki je predvsem namenjen, da brani koristi naše lepe Gorenjske. Vse gostilne, ki še niso naročene na naš list, naj se naroče. Današnja in prihodnja dve številki bomo poslali mnogim gostilničarjem in obrtnikom brezplačno na ogled. Vsi prijatelji našega lista, agitirajte, da se naš list razširi. Z združenimi močmi se da kaj doseči. Od 1. aprila do konca leta stane list samo 3 K.

Uredništvo.

PODLISTEK.

Resje in brezje.

Gorenjske novele. Piše J. Mohorov.

1. Sirota.

„Saj me bo še v grob spravila ta jeza, in me bo!“ Stara Komanka je planila na vrt za hišo in ostrmelala, zakaj ko toča gosta so se usipala krepelja v rušeni sad, da so se veje lomile. „Moje hruške!“ je viknila žena, popadla vile in skočila med vaške otroke. „Vam dam, hruške krasti, vam dam, golazen samopašna, lakota smrkava. Se tega v šoli učite? Kaj? Vas tako učijo v cerkvi? Čakaj no, grlo ti Lahovo, pa ti strašilo Zorčevo, pa ti platnar bajtarski, ti Krajčev.“ Stara Komanka je planila za bežečimi otroci, se zapletla s krilom v vile in telebnila po tleh — in se prebudila.

„Žlota, še v spanju miru ne da!“

Tako se je ženica zavedla in čula tedaj, da nekdo trka na vrata. Komanka se je dvignila na postelji in poslušnila.

„Kdo je?“

„Jaz sem,“ je bilo čuti pred vrati moški glas.

„Le bodi, če si,“ je odvrnila žena, ki se ji v sanjah vzbujena jeza še ni plegla.

„Vstali boste, mati. Je slaba naša, slaba!“ je govoril moški pred hišo.

„Tedaj se je Komanka domislila svojega poklica: „Katera vaša —; Grebenka?“

„I no, če pa veste!“

„Pa ravno nocoj!“ je sitnost stresala Komanka. „Mladi ljudje so že taki. Samo tjavendan, seve —“ Godrnjaje je lezla ženica oblečena iz

postelje. Komanka je hodila pozimi in poleti oblečena spat. One velike suknjate čevlje je staknila z nog, privila luč in spala. One velike suknjate čevlje je nataknila, privila luč in bila gotova. Tako je bila po vsem podobna vaškemu nočnemu čuvaju, ki se tudi ni slačil, kljub temu v celi vasi najslajše spal po dnevi — in ponoči.

Komanka je vzela potrebne reči in odprla vrata. V obraz ji je veter vrgel dežja in snegu, jo dodobra predramil in nanovo razkačil. Zunaj je stal mlad mož z zakajeno leščerbo v roci.

„Dolgo sem trkal, trdo spite!“ je rekel.

„Koga, trdo!“ je odvrnila. „Bi rada vedela, kako trdo. Ali je pa to kakšen red? V pondeljek pri Tičarju, dekle, v torek pri Štefetu fant pa dekle, v sredo pri Krajcu, nocoj pri tebi —“

„Je že tako,“ je odvrnil poparjeno mož in zavil z ženo sredi blatne poti proti domu. Tam koncem vasi mu je stala bajta in za bajto hlev. Ni bil bogat, pa ni bil zadolžen. In ker je bil še mlad, je verjel v srečo in včasih celo čutil, da je tudi v bajti mogoča sreča. A to je čutil samo včasih. Trdo življenje so koprive, ki kožo odvajajo raznim mehkim rečem. Pa je križ, da se kmečke žene ne utrdijo tozadevno tako lahko kakor možje. In zato joče marsikatero srce tudi na kmetih: Da, da, kje naj se žene, matere in deca odvajajo tistim mehkim rečem. To je napak.

„Kaj bo — bo neki kmalu mimo?“ je vprašal mož. Komanka, ki — v slavo ji štejmo — ni mnogo mislila na mehka čustva, je odvrnila:

„Kaj bo mimo, kaj no?“

„I, no,“ je prišel mož v zadrego in zasukal pogovor: „Sem rekel, fant da bi bil, pa je njej dekle po srcu.“

„Naj bo, kar bo,“ je rekla Komanka, „saj takointako ne bo živel.“ „Da ne bo živel,“ to je bila stalna tolažba prve osebe v skupini Park, kadar so jo bajtarji klicali. Pri gruntarjih je odnehala vtoliko, da je sodila:

„Umrlo bo,“ in tiše je dostavila „zato je pa rojeno. Kakor mi vsi!“

Enkrat je bila Komanka pri nekih gosposkih letovičarjih zatajila vero v gori navedeno, nepobitno posledico prvega, izvirnega greha, in proročila, da bo dete osemdeset let staro. In je res dete umrlo v osemtridesetih urah.

„Ne bo živel, ne!“ je nocoj pribila še slovesneje in z bridko radostjo, da ji vsaj hrušk za hišo ne bo krepelal.

„Da ne bo“, se je ustrašil bajtar.

Žena ni smatrala za vredno, da še govori. Tako sta molče vstopila v izbo. Za mizo je slo-nela mlada žena, plašna, nemirna.

„Mica“, je dejal mož, „je prišla, glej no, Komanka.“

„Bog in sveta Ana!“ je pozdravila Komanka in v hipu dokazala svojo stanovsko vrednost z veselo uljudnostjo na licu. Neznatna in suha se izvila tedaj stara Grebenka od nekod. Grebenc je hipec postal, nato krenil iz hiše v hlev, zleknil tam ob živinci v steljo in strmел v mrak in poslušal šumenje vetra in dežja.

Rahlo se ga je tedaj doteknila roka.

„Kdo je?“ je planil kvišku, „ali ste vi, mati!“

„Pojdi k njej!“ je rekla mati. „Fanta imaš.“

„Ježeš, mati!“ je vskliknil.

Radosten je vstopil, vzel iz omare žganja in hleb kruha, in položil oboje na mizo. Tedaj je prišla Komanka. Ura na steni je zdrknila in zabrnelo je eno.

Dalje prih.

Katoliški Slovenci in Hrvati!

Na početku nove dobe smo. Hrepenenje po napredku je prevzelo vse naše vrste. Neutrudljivo se dela na vseh poljih: za umsko izobrazbo, za gospodarski prospek, za politično svobodo, za socialno organizacijo. Splošna izobrazba se dviga, gospodarstvo napreduje, vsi stanovi se probujajo in družijo.

Upapoln je ta napredek in vesel pogled v bodočnost, če ne bomo pozabili ob vsem tem delu na eno resnico. Katera je ta resnica? Ta, da sam zunanji napredek nima v sebi nobenega trdnega in trajnega jamstva in da tudi ne more donesti narodom resnične sreče. Pamet, razodetje in življenje priča, da je resnično poroštvo človeške sreče v srcu, v duši, da je resnično poroštvo človeške sreče — **vera**.

In zares! Potrebno je delo za gospodarsko blaginjo, a kaj bi pomagalo, ko bi tudi zemlja več rodila, ko bi bil tudi lepši in bogatejši naš zemski dom, če bi pa izgubili izpred oči Boga, dušo, večnost? A ne samo to! Tudi na zemlji **ni mogoča resnična blaginja brez vere v Boga**. Kakšno bo naše življenje brez Boga, kakšen rod brez strahu božjega, kakšna družba brez vere v božjo pravico? Kakšni bodo narodi, kakšne države, kakšne vlade brez vere v Boga? Kje bo poštenje v politiki, kje pravica v socialnih razmerah, kje dejanska ljubezen v stiskah?

A ravno v silnem vnemnem delu in ob velikem gospodarskem napredku narodi radi pozabijo na to, da je vera življenje našega življenja, da bo le veren narod npravno zdrav, zares vesel svojega dela in resnično srečen. Zato treba od časa do časa to zavest poživiti in okrepiti. Ta blagonsni namen pa imajo zlasti tudi **katoliški shodi**. Zato je gotovo prilično, da se zberemo spet na **velik katoliški shod**, ki naj iznova okrepi v nas vseh versko zavest, ki naj nas opozori na nove nevarnosti, ki naj zbere spet vse sile, ki naj da vsemu napredku notranjo moč in pravo smer.

A ni to edini razlog, da vas vabimo na katoliški shod.

Hvala Bogu, Cerkev nas katoličanov nikdar ne zabi spominjati na tisti božji izrek: „Le eno je potrebno“. Tudi imamo pri vsem gospodarskem delu dobre voditelje, ki se živo zavedajo, kaj je poedincem in narodom vera. Zato je nevarnost manjša, da bi se v delu izgubil zmisel za vero. A druga nevarnost je, ki je od dne do dne večja. Dannadan se nam vsiljujejo novi časopisi, ki sovražijo Boga in Cerkev, ki sovražijo vero, ki delajo z vsemi pomočki, s hlimbo in grožnjo, z lažjo in prevaro na to, da bi izruvali iz src zaupanje do škofov in duhovnikov, ljubezen do Cerkve, nazadnje pa vero v Boga. Bolj kakor kdaj je treba dandanes katoličanom globoke vere, žive katoliške zavesti, a tudi neustrašnega krščanskega moštva, da se odločno upro sovražnim silam in zatro njih brezverske nakane. Ali imamo to zavest in moštvo? Ni je lepše prilike, da si okrepimo katoliško zavest, da javno izkažemo svojo zvestobo veri, da si iznova zaprisežemo krščansko moštvo, kot je **katoliški shod**. Naš katoliški shod bodi javna manifestacija naše vere, a tudi **javna manifestacija naše moške volje, da ne pustimo blatiti naših svetinj nikdar in nikomur!** Naš katoliški shod bodi glasna izpoved, da hočemo z vso odločnostjo izvajati **načelo: proč s slabim časopisjem!** vèn iz naših hiš s časopisi, ki pod hinavsko krinko naprednosti izkušajo zamoriti v nas podedovano vernost in vdanost do sv. očeta, do škofov in duhovnikov! vèn iz naših hiš s časopisi, ki sramote našo Cerkev! vèn iz naših hiš s časopisi, ki z lažjo svobodne misli trosijo po naši domovini brezverstvo in bogotajstvo!

Tudi zato vas vabimo na katoliški shod.

Je pa še en razlog.

Letos obhaja katoliška Cerkev slovesni jubilej svoje zmage nad poganstvom tudi v javnem življenju. L. 312. je premagal cesar

Konstantin Veliki zastopnika poganstva, cesarja Maksencija. Premagal ga je pred vrati večnega mesta v znamenju sv. križa. Leta 313. pa je Konstantin javno proglasil **svobodo Cerkve**.

Ali ni prav, da se tudi katoliški narodi spominjajo tega jubileja? Zakaj svoboda Cerkve — svoboda narodov! In zlasti v naših dneh! Ali ne vstaja novo poganstvo, ki izkuša spet zaslužniti Cerkev in narode ter jih izročiti samosilju brezverskih držav? Tudi v naši Avstriji se dannadan bolj družijo sile temè, ki je njih namen: uničiti svobodo Cerkve. Zahteve „ločitev Cerkve in države“, „svobodna šola“, „civilni zakon“, „sežiganje mrličev“ imajo samo namen izločiti iz javnega življenja vsak vpliv Cerkve, zadušiti glas Cerkve, glas nje zapovedi in prepovedi, glas vere, glas božjega evangelija o pravicah tlačenih in zatiranih. Zato moramo dandanes bolj kakor kdaj s **plamenečo ljubeznijo ljubiti svobodo Cerkve!** Katoliški shod bodi slovesen izraz te naše ljubezni in odločna izpoved naše volje, da hočemo katoliški Cerkvi priboriti in ohraniti tisto svobodo, ki je nje sveta pravica! Naš **jubilejni katoliški shod** naj podžge novo ljubezen in novo navdušenje za sv. Cerkev. To navdušenje naj se kaže tudi v apostolstvu, v delu za edinstvo Cerkve, za razširjenje božjega kraljestva med narodi. To delo bo najlepši spomin velikega letošnjega jubileja!

Naj bi združil katoliški shod ves naš narod v živi zavesti, da je znamenje sv. križa, vera naša, edino resnično poroštvo prave blaginje in da veljajo tudi našemu narodu tiste besede, ki jih je zrl Konstantin plameneče na nebu pod znamenjem sv. križa: **V tem znamenju boš zmagal!**

V tem znamenju vas vabimo na **katoliški shod**, ki bo 24., 25., 26. in 27. avgusta v **Ljubljani**.

Katoliški Hrvati! Tudi vas vabimo na katoliški shod v Ljubljano. Hrvati in Slovenci smo eminentno katoliški narod. Taki smo bili, taki hočemo ostati. A prav je, da to v sedanjih resnih dneh tudi javno, slovesno in solidarno izpovemo. Naj ve zapad, naj ve vzhod: **Christianus mihi nomen, catholicus cognomen!** Kristjani smo, katoličani smo! Slovenci in Hrvati nismo združeni pod habsburškim žezlom le po naravnih vezeh krvi in jezika, temveč vsled milostivega zvanja božje previdnosti tudi po edinstvu vere in Cerkve. V duhu tega edinstva bomo zborovali ob slovesnih dneh ljubljanskega katoliškega shoda, polni navdušenja za prevzvišene resnice naše svete vere in za našo milo hrvatsko-slovensko domovino. — —

Katoliški Slovenci in Hrvati! Izrekla se je tudi prelepa misel, naj bi se ob letošnjem katoliškem shodu **slovensko in hrvatsko ljudstvo slovesno posvetilo Brezmadežni**. In zares! Ali bi mogli lepše izraziti svoje težnje in svoje želje? Naša želja je, da bi se mišljenje naše dobe ne zatopilo v svetu, v svetnem pohlepu in uživanju. Naša želja je, da bi se moglo ohraniti naše ljudstvo neomadeževano, čisto in verno vdano Cerkvi in Bogu. Naša želja je, da bi krščanstvo vedno bolj zmagovalo nad močmi temè in da bi zavladal v narodih Kristus, Zveličar sveta. A kje je močnejša zavetnica teh naših teženj in želj, kot je Brezmadežna? Brezmadežna je „veliko znamenje na nebu“ naše dobe, ki s svojo čisto lepoto dviga narode kvišku iz nižav strasti, nevere in greha. Brezmadežna je odpočetka velika zmagovalka v bojih z močmi temè. Brezmadežna je sveta Mati Zveličarja sveta. Komu naj izročimo, komu posvetimo z večjim zaupanjem sklepe katoliškega shoda, da jim izprosi blagoslova od Boga, kot Njej, **Devici Brezmadežni!**

V LJUBLJANI, na veliko soboto 1913.

Pripravljalni odbor za katoliški shod v Ljubljani:

Dr. Josip Gruden

stolni kanonik

predsednik.

Fran Povše

državni in deželni poslanec

podpredsednik.

Anton Sušnik

c. kr. profesor

blagajnik.

Ivan Štofe

urednik

tajnik.

Vojna na Balkanu.

Odrin padel!

Po preteku pet mesecev, odkar je izbruhnila vojna, je Odrin padel. Nič ni pomagalo junaštvo Turkov, nič vsa njih vztrajnost in trdovratnost, s katero so branili od obstreljavanja pol podrto in izstradano mesto. Bulgari so v sredo 26. marca z junaškim bajonetnim naskokom zavzeli to mesto. To je treba povdariti. Mesto se ni samo udalo, ampak Bulgari so si sami z oboroženo silo napravili pot v to strašno turško trdnjavo, ki je mesece in mesece kljubovala njihovu junaštvu. Vladno poročilo iz Sofije veli kratko:

Sofija, 26. marca. Bulgari so danes zavzeli Odrin. Šukri paša se je ob 2. uri popoldne udal generalu Ivanovu.

Druga poročila, ki so prihajala zadnje tri dni druga za drugim, podajajo podrobnosti, o tem, kako se je ta važni dogodek izvršil. V sledečem jih navajamo.

Sofija, 26. marca. Generalni naskok na Odrin se je začel v ponedeljek opoldne.

Vse bulgarske in srbske baterije so otvorile ogenj na forte. Šukri paša je krepko odgovarjal. toda poznalo se je, da mu manjka municije.

Včeraj ob 10. zvečer so se Bulgari v vzhodnem sektorju približali fortom za 300 korakov in vjeli okoli 1000 Turkov. Zaplenili so obenem šest mitraljev, 21 topov in sedem brzostrelnih topov ter municijo.

Ponoči so Bulgari začeli napad na južni in zapadni sektor. Boj je bil ljut, izgube Bulgarov in Srbov spričo junaškega odpora posadke velike.

Na severozapadnem sektorju so Bulgari zasedli točko Ekmekčila.

Danes zjutraj so Bulgari končno po skrajno drznem naskoku vse forte vzhodnega sektorja zavzeli in se vseh baterij polastili.

Medtem so Turki zažgali v mestu vse zaloge živil, arzenal, artilerijski depot, več malih vojašnic, bolnišnico in vojašnice na severu mesta. Plamen na mnogih točkah mesta divja. Vsled turškega barbarstva in učinkov srbskih havbic je prebivalstvo kakor znorelo in bega divje semintja.

Srbi so se tudi jako hlabro bili in zlasti je učinkovala njihova izborna težka artilerija, donavska divizija pa je prodrla do mesta in 20. srbski polk je prišel tik do fortov.

En bulgarski polk in kavalerija sta že ob neki točki v mesto vdrla. Bulgari gasijo zdaj od Turkov zaneteni ogenj. Cela bulgarska armada vkoraka že tekom današnjega dne v mesto.

Sofija, 26. marca. Šukri paša je držal svojo besedo, da ne bo Bulgarom izročil drugega kakor kadeče se razvaline. Vsi depoti, arzenal, vse bolnišnice gore. Prebivalstvo beži iz gorečega mesta. V mesto sta vkorakala 21. bulgarski pešpolk in en bulgarski konjeniški polk.

Oficielno poročilo o zavzetju Odrina.

Sofija, 27. marca. Bulgarski glavni stan v Dimotiki je dne 23. t. m. ukazal generalu II. armade, Ivanovu, da napade turške predutrdbe na vzhodnem sektorju. General Ivanov je nato odredil napad na dne 24. t. m. popoldne.

Tega dne so baterije oblegovalcev na vseh sektorjih Odrina otvorile ogenj. Turki so odgovarjali s svojo težko artilerijo. V noči od 24. na 25. t. m. je bulgarska pehota vzhodnega sektorja začela prodirati in prekoračila reko Kum. Obenem so zagrmeli vsi topovi. Turki so odgovarjali iz vseh svojih topov in z infanterijskim ognjem. Pod varstvom svoje artilerije so bulgarske čete pogumno prodirale dalje in vzele turške pozicije z bajonetom. 36. polk je z drznim naskokom prodiral proti severnemu pasu turških utrdb, zaplenil 12 topov in ujel 300 Turkov.

Obenem so prodirale čete proti južnemu sektorju. 20. srbski polk se je polastil griča severozapadno od Kadiköja, levo krilo srbske timoške divizije je osvojilo Ekmidčeköj, srbska dunavska divizija pa je vzele močno utrdbo Papas-tepe. Medtem je artilerija oblegovalcev poizkušala celi dan turško nadvladati in utrdbe razrušiti.

Pod varstvom artilerije so bulgarske čete vzhodnega sektorja končno dospele 300 metrov pred trdnjavski pas: zajele 1000 Turkov, 6 mitraljev in 21 topov in te topove takoj proti sovražniku namerile.

Ko je solnce zapadlo, se je premoč bulgarsko-srbske artilerije vidno pokazala, več turških baterij je umolknilo, ponoči pa se je zapovedal odločilni naskok.

Ponoči je postal artilerijski dvoboj še ljutejši. Infanterija je uničila umetne zapreke in vzela še preostale utrdbe z bajonetom. Oblegovalci so nato svoje topove in havbice pomaknili bližje k mestu.

Drugi dan ob pol 9. uri zjutraj so Turki zažgali skladišča, vojašnice in bolnišnice in na več točkah mesta zanetili požar.

Bulgari in Srbi so nato vkorakali v mesto. **Sofija.** Ministrski svet je sklenil nakupiti za 100.000 Fr. moke in za 20.000 Fr. soli, sladkorja in drugih živil ter jih razdeliti med odrinsko prebivalstvo brez ozira na narodnost in vero.

Sofija. Vojaški atašeji in vojni korespondenti so se s posebnim vlakom odpeljali v Odrin.

Kak vpliv bo imel padec Odrina na sklepanje miru?

Velikega pomena za Bulgare je, da so z oboroženo silo sami osvojili to mesto v vročem boju. To bo seveda imelo na mirovna pogajanja svoje posledice. Bulgari bodo svoje zahteve brez dvoma sedaj branili še z veliko večjo vztrajnostjo. Posebno vojno odškodnino bo sedaj v eni ali drugi obliki Turčija morala plačati. To borzne jude po vseh evropskih državah seveda najbolj boli, ker se boje, da če Bulgari dobe od Turčije vojno odškodnino, ne bo za njihove žepe nič ostalo. Splošno prevladuje mnenje, da bo padec Odrina sklep miru precej pospešil. Gotovega se pa danes še ne more nič reči.

Kaka usoda čaka sedaj Turke pri Čataldži?

Turki se morejo sedaj samo še pri Čataldži uspešno ustavljati. Vse drugo je zaigrano. A tudi Čataldža ni več nepremagljiv jez zmagoviti bolgarski armadi. Najnovejša poročila trde, da tudi tam pošteno poka. Ni izključeno, da za Odrinom čaka pri Čataldži Turke drugi strahoviti poraz. O tem pravijo sledeča poročila:

Carigrad, 27. marca. Bulgari so čataldško črto predrl. Bulgari so osvojili in zasedli Čataldžo. Turki so se v divjem begu umaknili in celo čataldško črto zapustili. Turški guverner Čataldže je že došel v Carigrad. V Carigradu vlada velik strah, da Bulgari mesto zavzamejo. Pri Kadiköju pri Čataldži je bilo ubitih 200 Turkov, 74 ranjenih. Fronta levega turškega krila se nahaja pri Bakčeköju, 4 km proč od Čataldže. O bojih pri Derkosu ni še poročil.

Seveda slika o položaju pri Čataldži še ni jasna. Poročil ni mogoče kontrolirati, v koliko so resnična. Vendar eno je gotovo, namreč, da tudi pri Čataldži Turkov ne čaka nič dobrega. Armada Bulgarov, ki je zdaj stala pred Odrinom, sedaj lahko vsa odrine na pomoč čataldžski vojski, kar se je seveda že zgodilo. V nekdanjih dneh bo tako stala skoro vsa bulgarska vojna moč pred Čataldžo — če bo treba.

Politični obzor.

Kitajska se z vso silo pripravlja na vojno z Rusijo. Evropski diplomati hujskajo Kitajsko, ker hočejo Rusiji napraviti težave. Zato je Rusija postala glede Skadra prijenljiva. Boji se Rusija vojne z Avstrijo, ker bi jo od zadaj prijel Kitajski.

V Tripolisu Italijani še niso v mirni posesti. Pri Denu in Bengasiju jih napadajo beduini, tako da morajo italijanske čete biti pripravljene na boj po dnevu in po noči. Padlo je že več italijanskih vojakov.

Ruski car je postal vseslovan. Čembolj Nemci natezajo strune in se pripravljajo na vojno zoper slovanstvo, kakor je nedavno rekel nemški cesar, tembolj utriplje v ruskih vladnih krogih slovansko srce. Ruski car, ki prej ni hotel nič slišati o Slovanih, je te dni brzojavno pozdravil Vseslovansko društvo v Petrogradu in v brzojavi izrazil misel, da v boju za slovansko stvar ne sme biti razprtij, ampak mora vse slovansko ljudstvo za njo delovati soglasno.

NOVIČAR.

Na tedenski semenj v Kranju dne 26. marca je bilo prignanih: 80 glav domače govedi (za mesarja 40), 3 telet, 00 glav bosenskih govedi, hrvaške govedi 00 in 11 domačih prašičev ter 0 domačih koz in 00 domačih ovac. — Za kilogram žive teže: za pitane vole 90 v, za srednje pitane vole 84 do 86 v, za nepitane 78 do 80 v, za bosensko goved 00 v, za teleta 1 K, za pitane prašiče 1 K 22 v, prašiči za rejo 0 K 00 v. — Za 100 kg pšenice 24 K; rž 23 K; ječmen 21 K; oves 23 K; kornuza 22 00 K; ajda 24 K; proso 22 K; krompir 6 K 50 v, fižol (rdeč) 24 K, koks 30 K, detelja 1 80 K, slanina 0 — K, drva (trda) 18 K, drva (mehka) 10 K, maslo 3 20 K, jajce 6 v, seno 6 50 K, pšenična moka 36 v, kaša 32 v, ješprenj 30 v.

Godovi prih. tedna. Nedelja (30.) sv. Kvirin; ponedeljek (31.) sv. Amos; torek (1.) sv. Hugon; sredo (2.) sv. Frančišek Pav.; četrtek (3.) sv. Rihard; petek (4.) sv. Izidor; sobota (5.) sv. Vincencij.

* * *

Strašna povodenj v Ameriki. V Zjedinenih državah, posebno v državah Omahi, Ohio in Indiani, je bila zadnje dni strahovita povodenj. Utonilo je 5000 ljudi. Po nekaterih cestah stoji voda štiri metre visoko. Odnesele je voda veliko hiš, med drugimi neko šolo, v kateri je bilo 400 otrok, in neko bolnišnico s 600 bolniki. Izpodkopala in podrla je voda več železniških mostov in pretrgala jezove rek. Železniški promet je deloma ustavljen. Ljudje so splezali na strehe.

Imeniten obed v Odrinu. Za časa premirja se je med bulgarskimi in turškimi častniki pred Čataldžo pripovedovalo tole: Nekega dne med premirjem je odrinski poveljnik Šukri paša velel ustaviti carigradski vlak, v katerem se je med drugimi vozil tudi en bulgarski zborni poveljnik z več častniki. Seveda so bili dokaj nemilo presečeni, ko se je vlak na odrinski postaji ustavil. Toda adjutant k Šukri paši jih je pomiril in jih ljubeznivo prosil, da bi šli na obed Šukri paši. Povabila ni bilo mogoče odbiti. Obed je bil sijajen; mize so se upogibale pod bogatimi jedmi in pijačami. Sredi mize pa je bil nasut cel kup lepe bele soli — glasna priča proti vestem, da v Odrinu primanjkuje soli. Po obilem in veselem obedu je Šukri paša rekel bulgarskim gostom, da naj le povedo svojemu generalnemu štabu vse, kar so videli v Odrinu. „Prav rad,“ odgovori nato bulgarski general; „samo to bi rad vedel, ali je ta lepa sol bila nabrana po celem Odrinu ali pa le v enem delu mesta?“ Pravijo, da se je tej hudomušnosti najbolj smejal Šukri paša sam.

Novejše vesti.

Pariz, 27. marca. Med turškimi častniki, ki so bili vjeti v Odrinu je tudi turški prestolonaslednik Jussuf Izzedin in več nemških častnikov. Bulgari so izgubili pri naskokih na trdnjavo veliko vojakov.

Sofija, 27. marca. Po večdnevni zelo krvavih bojih je bulgarska armada pregnala Turke iz vseh postojank pri Čataldži in zasedla one kraje, katere je imela pred sklepanjem premirja. Osvojila si je mesto Čataldžo in vse višine vzhodno od Abkakana, Kalfakeja in Osmanlije. Turške divizije so se morale umakniti pod varstvo čataldžskih utrdb. Ko je bulgarska vojska izvedela o padcu Odrina, je začela z velikim navdušenjem naskakovati čataldžske utrdbe. Nastala je jako ljuta borba. Turške oblasti so se umaknile.

Carigrad, 27. marca. Vlada je zasledila zaroto. Zarotniki so nameravali z dinamitom porto pognati v zrak. Prijeli so trideset turških častnikov in so jih zaprli.

Pariz, 27. marca. Bulgarski poslanik Stančev piše v listu „Echo de Paris“, da bodo sedaj Bulgari s topovi iz Odrina marširali na Carigrad, ako ne bodo Turki sprejeli vseh pogojev balkanske zveze.

London, 27. marca. Konferenca poslanikov se je zedinila glede severnih in vzhodnih mej Albanije. Skader pripada Albaniji, Djakovo pa Srbiji. Ob Belem Drinu pojde meja proti Prizrenu, ki bo z Debarjem vred srbski. Ljuma in Diatrit pa postaneta albanska. Potem bo meja Črni Drin do Ohridskega jezera. Proti Grški bo meja pri dolini Kalamas. Avstrija pričakuje, da bo Črna gora prenehala z bombardiranjem Skadra in zapustila tisti del dežele, ki pripade Albaniji.

Sofija, 28. marca. Tukajšnji listi proslavljajo Srbe, ker so pomagali vzeti Odrin. Včeraj popoldne so bile velikanske manifestacije pred srbskim poslaništvom.

Rim, 25. marca. Črnogorci so spustili zadnji čas 1000 šrapnelov, ki so poškodovali mnogo poslopij in tudi laško ljudsko šolo. Ker poveljnik Skadra ni hotel dovoliti, da odide civilno prebivalstvo, bo Črna gora Skader še napadala. Čuje se, da je v Skadru več avstrijskih častnikov.

Dunaj, 27. marca. Nemci so silno veseli, ker je bajé ruska vlada rekla, da sedaj ni več ovir za sklepanje miru. — Na vsi črti Bulgari pri Čataldži Turke potiskajo nazaj. Turško središče pod poveljstvom Abuk-paše je bilo premagano. V Carigradu narašča gibanje proti Mladoturkom.

Sofija, 27. marca. Napad na Odrin je trajal 49 ur. Bulgari so vjeli 51.000 Turkov in dobili 620 topov. Mesto Čataldža je v rokah Bulgarov.

Atene, 27. marca. Kraljevo truplo so pripeljali sem, ljudstva je povsod vse polno.

Sofija, 27. marca. V sobranju je danes ministrski predsednik Gešov proslavljajal junaštvo bulgarskih in srbskih vojakov, ki so vzeli Odrin, najmočnejšo trdnjavo na Balkanu.

Princ Vincenc Windischgraetz, edini sin predsednika gosposke zbornice, ataše pri avstrijskem poslaništvu v Rimu, se je blizu Rima ustrelil.

Obrtna šola v Ljubljani in obrtniki v Kranju.

Stranka svinčenih podplatov v Kranju ima svojega politika in svojega financiera. Prvi jo zastopa na zunaj, drugi pa ureja njene finance. Oba sta v svoji ulogi precej dvomljive vrednosti. Za danes si oglejmo rotovžkega politika. Predvsem manjka temu možu logike. Zato vidi protislovja tam, kjer jih ni in dela zaključke, ki so precej čudni. Kako se more „Gorenjec“ zavzemati za obrtnike v Kranju, ko je pa deželni odbor odklonil prošnjo ljubljanske mestne občine, naj prispeva k stroškom za zgraditev državne obrtne šole v Ljubljani? Vidite, tako deželni odbor skrbi za obrtnike, tako kriči in se dela, kakor bi bili obrtniki radi tega ukrepa deželnega odbora občutno oškodovani in kakor bi bil to dokaz, da se S. L. S. ne briga prav nič za obrtnike.

Nato odgovarjamo sledeče: Ljubljana je dobila za zgradbo te šole 900.000 K od države. S tem denarjem se že da nekaj napraviti. A kar liberalci vzamejo v roko, nič se ne posreči. Šola se je zidala po „Hribarjevem“ načrtu, to je tako, da je bilo k tem 900.000 K treba priložiti še več novih 100.000 K. Vsega tega bi ne bilo treba, ko bi bili liberalci poslušali S. L. S. Ta je svarila in svarila, a vse nič ni pomagalo. Liberalci v Ljubljani so zabavljali, da se je vse kadilo, a delali neumnosti naprej. Ko pa je bilo treba plačati, so pa lepo ponižno prilezli pred deželni odbor in držali klobuke v roki: „Prav ponižno prosimo.“

Deželni odbor jih je seveda zavrnil, ker ni njegova naloga, plačevati kozle, ki jih streljajo liberalci. Ti kozli so strašno dragi in če bi se deželni odbor postavil na to stališče, bi bile deželne kase kmalu prazne, kakor so prazne kase ljubljanske mestne občine.

Kdor torej trdi, da je deželni odbor radi pomanjkanja smisla za obrtniške potrebe, odklonil prevzeti del stroškov za zgradbo obrtne šole, kaže s tem le, da je tisti čas, ko se je to na dolgo in široko obravnavalo v javnosti, temeljito prespal. In rotovški politik slovi kot velik zaspanec. Prav verjetno, da je ravno takrat prišel nadenj tisti kritični čas, ki ga imajo medvedi in polhi čez zimo.

Ljubljanska občina je morala zgraditi vso stavbo na svoje stroške. To je rotovškemu politiku strašno hudo. Mi si ne moremo prav misliti, v čem bi bili pri tem oškodovani obrtniki, posebno obrtniki našega mesta. Mogoče, mogoče pravimo, nam to pojasni veleumni rotovški politik v prihodnji številki svojega glasila.

Rotovški politik je seveda mnenja, da je to, če se je zgradila v Ljubljani obrtna šola, za obrtnike mesta Kranja velikanska pridobitev in da lahko na kolenih zahvalimo Boga in liberalce, da se je ta šola zgradila. A tu mož očitno pomen te šole za obrtnike v Kranju daleč, daleč precenjuje. Naši obrtniki v Kranju nimajo od ljubljanske obrtne šole posebne koristi. A tu se ne bomo pričakali z gospodom rotovškim politikom.

Rotovški politik vidi torej to stvar v precej drugačni luči, kakor pa je v resnici. On ima kakor rodoljub stare šole pred očmi koristi „celelega slovenskega naroda“. Le berite, kako navdušeno piše, kako korist bo imel „slovenski narod“ od te obrtne šole. A pri tem mož pozablja na svoje domače mesto. Mi pa mislimo, da bi moralo biti ravno narobe: najprej se je treba ozirati na to, kaj koristi Kranju in šele potem pridejo v poštev koristi „slovenskega naroda“. S tega stališča, pa so kranjski mestni očetje zadnji, ki bi se smeli navduševati za to šolo. S stališča malega obrtnika v Kranju bo ta obrtna šola v Ljubljani prej škodovala kot koristila. Posledica te šole bo, da se bo gorenjska obrt bolj in bolj koncentrirala v Ljubljano. Ljubljanska obrtna šola bo razvoj v tej smeri prav gotovo pospeševala. Že sedaj je konkurenca iz Ljubljane obrtnikom v Kranju zelo škodljiva; vedno bolj postajajo odvisni od Ljubljane. V bodoče bodo pa še bolj. Zato bo velika obrtna šola v Ljubljani razvoju slovenske obrti, posebno večje, vspešno sicer brezdvomno koristila, specijelno za obrtništvo v Kranju pa utegne imeti prav zle posledice. Zato je treba precej velike predrznosti, priti pred kranjsko obrtništvo s slavošpevi na ljubljansko obrtno šolo. Če bi rotovški politik malo več mislil, bi bil s svojo modrostjo raje doma ostal.

Mestne novice.

Proti prekupčevalkam. Velika nadloga na kranjskem trgu so prekupčevalke. Vsak tržni dan jih je polno v Kranju. Pridejo že zgodaj zjutraj v mesto s svojimi jerbasi, ali pa tudi brez njih, če jih pustijo pod mestom. V prvih jutranjih urah že pokupijo, kar je treba, potem pa hajdi z blagom križem svet. Meščani pa, ki pridejo šele pozneje na trg, ne dobe ničesar več. Pa še to, kar ostane, morajo plačati dražje, kajti takoj po odhodu prekupčevalk navadno cene poskočijo. Včasih jajec, kuretine in drugega podobnega blaga v poznejših urah sploh ni več dobiti, tudi za drag denar ne. Tako dobro so ocedile trg te prekupčevalke. Zato se upravičeno obrača nevolja meščanov proti zanikrni mestni upravi, ki dopušča take razmere. Menda tudi tukaj mestna uprava stoji na stališču, da se nič ne da narediti. To je seveda prav komodno stališče, za katero bodo imenovane babnice mestnim očetom od srca hvaležne. Splošno je namreč znano, da prav mnogo teh prekupčevalk nima za ta posel potrebne patenta. Nekaj je pa tudi takih, ki imajo takozvani mali patent, prodajajo pa, kakor bi imele pravico do neomejene prodaje. Tukaj bi se dalo pošteno zagrabit. Treba bi bilo le nastaviti posebnega tržnega nadzornika, ki bi imel nalogo ob tržnih dneh, pogledati malo za temi babnicami. Ta človek bi moral seveda dobro poznati trg, pa tudi prekupčevalke, ki so polne zvijač, da jim ne more vsak blizu. Mnogo je takih, ki kar pred mestom čakajo na kmetice, ki gredo na trg, in jajca in kuretina je prodana, še preden pride na trg v mesto. Meščani in kmetice pa so na izgubi. Zato bi moral dotičnik imeti vse potrebne sposobnosti, da pride tem prekanjenkam na sled. Morebiti bi bil za ta posel dober tisti žandar, ki ga ima Okrajna bolniška blagajna najetega, da preganja „sim: lante“. G. Ciril Pirc, načelnik Okrajne bolniške blagajne, pa tudi vsemogočni na rotovžu, naj o tem malo premišlja. Glede prekupčevalk pa bi omenili še sledeče: Njih število se je zadnje čase zelo pomnožilo. Človek naj gre le malo v okolico, povsod sreča katero. Ta ponuja jajca po hišah, ta kure, druga zopet kaj drugega. Po večini so to ženske, ki se jim ne ljubi delati na polju. Zato so se lotile tega poklica. Zakaj pa ne? Saj, da sme z jerbasom od hiše do hiše, ji ni treba drugega, kakor, da se zglesi na okrajnem glavarstvu. Brez težav dobi dovoljenje in postane prekupčevalka. Na kmetih poslovi silno primanjkuje. Zato bi bilo dobro, ko bi c. kr. okrajno glavarstvo malo omejilo izdajanje takih patentov. Posebno naj bi pazilo na to, da nobena ženska ne krošnjarji okrog, če patenta nima. To se pa sedaj tudi dogaja.

C. kr. okrajnemu glavarstvu v Kranju priporočamo naš članek: Razmere v Okrajni bolniški blagajni v Kranju, v primerno uvaževanje.

«Zapreti te bomo dali!» Kakor čujemo od tretje strani, je g. Rudolf Kokalj ženi M. Trpina, kateri se je blagajna najprej branila izplačati bolnišnico za čas lečenja njenega moža v bolnišnici, a se je pozneje, ko je žena vdrugič prišla, vendar premislila in podpora vseeno izplačala, zadnjič enkrat zapretil, „da jo bo dal zapreti, ker je okoli raztrosila, da ji blagajna noče izplačati, kar ji gre.“ Žena se je pa odrezala: „Saj ste mi prvič rekli, da nič ne daste. Kaj me zmerjate?“ Mi to navajamo le kot dokaz, da v Okrajni bolniški blagajni uradniki napram zavarovancem, kadar jim ni kaj prav, večkrat argumentirajo s tem, da „jih bodo dali zapreti“. Nečuvstvo, kar si ti ljudje vse dovoljujejo.

Pregled mer in tehtnic v letu 1913. Županstva naj nemudoma vsee potrebno ukrenejo, da se bode izvršil v letu 1913 pregled mer, uteži in tehtnic v občini. Tega pregleda se bode udeleževal kot izvedenec c. kr. meroskusni mojster. — Glede dneva, ure, kdaj se ima vršiti pregled, se naj županstvo sporazume samo s c. kr. meroskusnim uradom v Kranju vsaj do konca aprila t. 1913. O prireditvi tega pregleda sestavljene zapisnike je tekom 8 dni c. kr. okrajnemu glavarstvu v Kranju predložiti.

Iz okolice.

Mestno tehniko v Kranju popravljajo. Kmetje, ki prihajajo iz okolice v Kranj bodo videli to delo in si bodo zraven marsikaj mislili. Posestniki iz Čirčič, Hrastja, Prebačevega, Voklega, Vogelja in Trboja so vedno želeli, da bi mesto napravilo pod mestom javno tehniko. Za prebivalce teh vasi je sedaj strašno neprijetno vlačiti blago namenjeno na tehniko po strmih klancu navzgor in zopet nazaj. Ta težava je posebno velika včasih po zimi. Zunaj Kranja leži po cestah še debel sneg, tako da z vozom ne moreš voziti in treba je naložiti sani, ko gre posestnik v mesto. Na klancu pa je že sneg skopnel. Ko pride kmet s sanmi v mesto, vidi, da ne bo mogel po sanah pripeljati blaga po klancu v mesto, kjer je tehniko. Kaj naj napravi? Hočeš nočeš, mora iskati voza po mestu. Koliko krompirja zvozi iz okolice po zimi v Kranj. A pod klancem je treba vse prekladati s sanji na voz, je treba iskati priprege in človek ima tisoč komedij, preden spravi krompir na tehniko nad

mestom. Koliko truda, koliko časa to stane! Kmetovalci iz okolice si sedaj pomagajo s tem, da se pri prodaji krompirja s trgovcem pogođe, da bodo krompir doma stehitali. Če hoče, lahko pošlje zraven svojega človeka, da vidi, če je vaga prava. V Kranj dati tehtati krompir pa že nobeden več noče; raje ne proda, kot pa da bi imel take sitnosti s tem krompirjem radi kranjske tehtnice. Če pomislimo, da gre na leto iz okolice na Kranj po cele velike vagone krompirja, si lahko izračunamo, kako škodo ima mesto radi tega. Mesto samo sebi noče dobro, ne samo, da se ne mara ozirati na želje okoličanskih posestnikov. Pa ne samo pri prodaji poljskih pridelkov se pogreša tehtnica pod mestom. Ravnotako tudi pri prodaji živine. Sicer pa je sramota, da je v Kranju ena sama tehtnica. Kranj ima o tržnih dneh velikanski promet z okolico. Zato je naravnost škandal, ki mu ga ni para, da mesto ni v stanju zgraditi dveh tehtnic. Ali je Kranj res tako beraški? Okoličanski posestniki z veliko pravico majejo glave in se čudijo veliki umnosti kranjskih mestnih očetov. Vsak občinski odbor v okolici ima več modrosti kot pa ti gospodje. — Tako nam je pripovedoval neki posestnik iz ene zgoraj omenjenih vasi in mi smo njegove besede zapisali, kakor jih je povedal.

Gospodarski del.

Na mlekarški šoli na Vrhniki se odprla sredi aprila t. l. mlekarški tečaj za moške, začetkom junija pa istočasno enak tečaj za ženske. Skupni pouk bo trajal do 15. septembra t. l. Na tečaj se sprejme največ deset učencev in deset učenek v starosti 16 do 28 let. Stanovanje bo brezplačno za moške na mlekarški, za ženske pa na gospodinjski šoli. Izvenkranjci plačajo takoj pri vstopu možki 50 K, ženske pa 40 K šolnine. V svrhu pokritja stroškov za hrano, vožnjo itd., kateri načeloma zadenejo udeležence same, pa je določil deželni odbor šest ustanov za moške po 150 K in šest za ženske po 100 K. Prošnje za vsprejem je vložiti pri deželnem odboru kranjskem najkasneje do 5. aprila t. l. Priložiti je zadnje šolsko in zdravniško spričevalo. Oziralo se bo pri vsprejemu v prvi vrsti na one prošilce, ki jih priporoče domače mlekarske zadruge.

Gospodarska kriza na Kranjskem. Po uradnih podatkih je bilo leta 1911. v okolišju ljubljanskega deželnega sodišča 14.215 eksekucij, od teh v Ljubljani 5186; leta 1912. pa že 16.021, od teh v Ljubljani 5668. V okolišju novomeškega okrožnega sodišča je bilo 1911. leta 7271 eksekucij, od teh v Novem mestu samem 349; leta 1912. se je število eksekucij zvišalo na 8463, od katerih jih pa na Novo mesto odpade samo 224. Pri ljubljanskem deželnem sodišču je bilo leta 1911. otvorenih 13 konkurzov, leta 1912. pa 25; pri okrožnem sodišču v Novem mestu je bilo leta 1911. otvorenih 8 konkurzov, leta 1912. pa 5.

Naprej v sadjarstvu. Janez Perne, kmet na Povlju pri Trsteniku je posadil pod vodstvom dež. sadjarskega učitelja Humeka nov, lep sadni vrt, večinoma s kanadsko rajneto. Kmetijska podružnica trsteniška pa je imela 25. marca sadjarski sestanek, pri katerem se je razpravljalo o raznih navodilih v „Slov. Sadjarju“ ter so se ob jednem razdelili cepiči raznih priporočljivih sadnih vrst.

Društva.

Ljudski dom v Kranju. Podružnica Slov. dijaške zveze za Gorenjsko priredi v nedeljo, 30. t. m. prekrasno Grillparzerjevo žaloigro „Prababica“. Igra je brezdvomno najlepša, kar je mogoče podati našemu ljudstvu iz takozvane klasične umetnosti, ima zdravo jedro in poljudno vsebino. vkljub zapleteni umetniški obliki. Dejanje slika pretresljivo usodo v grehu spočetega rodu, ki mora nesrečno končati. Prva mati (prababica) ne najde v večnosti miru, se vrača, ljubi in preganja svoj rod, dokler ne umrje zadnji vnuk in ni tudi ona rešena. — Upamo, da prizadevanje našega dijaštva najde obilo odziva. Vabimo posebno naša izobraževalna društva iz okolice, da vidijo lepo uprizoritev res lepe igre. — Z Bogom za ljudstvo!

Brezje. Dne 25. t. m. je bilo v tukajšnjem društvu predavanje o Oberammergavskih igrah. Na podlagi skioptičnega razkazovanja je predavanje vrlo uspešno.

Predavanje v Žabnici. V nedeljo dne 30. t. m. bo predaval po popoldanski službi božji v Žabnici v izobraževalnem društvu profesor V. Marinko iz Kranja o balkanski vojni. Posebno moške in fantje so vabljeni, da se udeležijo tega predavanja.

SLOVSTVO.

«Matica Slovenska» namerava izdati Korespondenco dr. Jos. Vošnjaka in se obrača do vseh, ki hranijo katera Vošnjakova pisma, s prošnjo, da bi blagovolili to korespondenco dati v ta namen Matici na razpolago. Naravno je, da se bo iz te korespondence, kolikor se tiče še živčih oseb, izločilo vse, kar bi segalo v čisto privatno življenje ali tangiralo osebno čast z ene ali druge strani.

Poučni del.

Koliko je kmetov. Vseh kmetov je na Ogrskem 70 odstotkov vsega prebivalstva, v Avstriji 61, v Italiji 59, na Ruskem 58, na Švedskem 50, na Danskem 48, na Irskem 45, na Francoskem 43, na Norveškem 41, v Zedinjenih državah 36, na Nemškem 35, v Švici 31, v Belgiji 21, na Škotskem 19 in na Angleškem 9 odstotkov.

Trgovina z umetnimi gnojili. Pod tem naslovom je priobčil v zadnji številki „Narodnega Gospodarja“ dr. Krek jako temeljit članek, v katerem natančno opisuje, kje se razna umetna gnojila dobivajo in koliko se jih producira. Še bolj zanimivo, kakor to, je pa poročilo, kako proizvajalci gnojil in dobičkaželjni karteli kmete neusmiljeno žulijo, posebno naše avstrijske kmete. Ker se avstrijska vlada za to stvar tako malo briga, ima naš kmet zelo težko stališče in tudi zadruga imajo zvezane roke. Zato ima prav g. dr. Krek, ki pravi: „Prva in poglavitna reč je pa skrb za hlevni gnoj in gnojnico.“ O tem znamenitem članku, ki nam kaže eno glavnih ovir pri napredovanju našega kmetijstva, izpregovorimo o priliki še nekaj besedij. Omenimo pa že danes, da bi se avstrijski kmečki poslanci za trgovino z umetnimi gnojili morali malo bolj pobrigati, kakor so se doslej.

Zdravilstvo.

Zlaténica. Znano je, da človek lahko zboli za zlaténico vsled jeze in žalosti. Neki francoski zdravnik pa trdi, da pride včasih zlaténica tudi vsled strahu, zlasti pri dekletih.

Če je koga ugriznila razsrjena žival, se to ne sme vzeti za malenkostno reč. V slini razdražene živali je strup, in če se ta strup zmeša s človeško krvjo, so posledice hude. Zdravniki za ta slučaj priporočajo potenje. S potom se strup spravi iz telesa.

Revmatizem se spomladi kaj lahko dobi, če se človek malo prehladi. Ako kmalu po prehlajenju vzameš gorko kopelj, se najlažje obvaruješ revmatizma. Ako je revmatizem sedel v kak člen, ostani v postelji, dokler te člen boli. Če je po revmatizmu ostala v členu kaka trdoba, zavijaj člen v gorke obkladke, ali jemlji gorko kopelj. Mesa ne jej mnogo, tudi ne preveč slanih in dišavnih jedi in pij le malo alkoholnih pijač.

Ako vsled nervoznosti ne moreš spati, izpij zvečer eno čašo mrzlega čaja iz kozlika, močvirne detelje in poprove mete.

Ranjen jezik. Ako si se v jezik ugriznil ali če si ga ogaral, daj žličico arnike v kozarec vode in s tem izpiraj jezik.

Za smeh in kratek čas.

„Mi.“ Sodnik: „No, Jozelj, ali smo spet kradli?“ — Jozelj: „Ja, ja, pridemo spet v luknjo, kajne, gospod sodnik!“

Sramežljivo. Tujec: „Smem li vprašati: Kdo so te sedmere gospice?“ — Oče: „Ona na desni je moja hči — druge so pa njene sestre!“

Duhovito. Gospa kmetu, ki pelje na njivo voz gnoja: „Kajne, oče, da imam prav, če trdim, da je gnoj duša vsakega kmetovalca?“

Kaj je pošteno. Mali judek vpraša očeta: „Kaj pa je to: „pošteno“?“ — Stari jud: „To je kmalu povedano. Če najdeš kako malenkost, ni treba nositi na policijo; se ne izplača. Če pa najdeš kapital, ti pa ni treba poštenega imena!“

Humor obsojenca. Ko se domači od njega poslavljajo, jim reče: „Saj se vidimo še jutri, predno me obesijo!“ — Ko se peljeta z rabljem na morišče: „Zlomka vendar, kako je grdo vreme!“ — Rabelj: „Kaj porajate vi, saj je to vaša zadnja pot!“ — Na morišču: „Rabelj: „Oprostite, če vas bo malo zabojele, jaz to delo šele prvič izvršujem!“ — Obsojenec: „Jaz tudi!“ V tistem trenutku pride pomiloščenje. Obsojenec: „Je bil pa res že zadnji čas!“

Privojakih. Častnik: „Kajsi morete misliti, če ste na straži in slišite pse lajati?“ — Vojak: „Da luna sije!“

V smrtni nevarnosti na morju. Kaptan: „Če se vihar ne poleže, smov desetih minutah v nebesih!“ — Potnik: „Bog nas varuj!“

Nevaren svet. V Novem Jorku pride lep, mlad mož k advokatu vprašat za svet, kako bi mogel bogato žensko odpeljati, ne da bi grešil zoper postavo. Advokat: „Tu je le eno mogoče. Vi morate s tisto žensko le na konju pobegniti in reči, da je konj z vama pobegnil!“ — Mož odvetnika lepo zahvali in gre. Drugo jutro advokat s strahom zapazi, da je njegova hči z onim možkim na imenovan način pobegnila.

Gliha z gliho. Gospa: „Zakaj te je gospodar proč dal?“ — Dekla: „Ne bodite vendar tako radovedni, gospa! Ali sem Vas jaz že vprašala, zakaj ni mogla prejšnja dekla pri Vas obsiati?“

Zoper navado. Grofinja: „Janez, zakaj se pa danes tako kislo držiš?“ — Strežaj: „Miloštica gospa me še niste danes kregali, pa je ura že sedem!“

Tudi za odrasle.

Poraba okrepčevalnega sredstva se izkaže mnogo krat kot zapovedana, in sicer ne samo morda za otroke, ampak tudi za odrasle vsake starosti, za ženske in za moške. Že desetletja znana slovita Scottova emulzija se je izkazala kot taka vedno kar najboljše, bodisi da se gre za prirojeno slabost ali za okrepitev po prestani bolezni. Že po razmerno kratki uporabi Scottove emulzije se opazi učinek. Življenska moč se zopet zbudi in dobi se tudi dober tek. Zaraditega raste hitro moč in dobi se veselje do življenja. Scottova emulzija je tako lahko prebavljiva in okusna, da jo tudi lahko odraščeni brez vsakega truda dalj časa jemljejo in lahko preneso.

Cena originalni steklenici 2 K 50 vin. Dobi se v vseh lekarnah. Kdor pošlje 50 vin. v znamkah na SCOTT & BOWNE, G. m. b. H., Dunaj, VII., in se sklicuje na ta časopis, dostavi se mu 1 pošiljatev potom lekarne za poizkušnjo.

Moja stara izkušnja me uči in drži, da za odpravo izpuščajev, kakor tudi za nego kože, ni boljšega mila kakor je svetovno znano **Steckenpferd lilijino mlečno milo** Bergmanna in dr., Tešin ob Labi. — Komad po 80 vin. se dobi po vseh lekarnah, drogerijah, parfimerijah i. t. d. — Ravnotako je brez primere Bergmannova lilijina krema „Manera“ za nego nežnih, belih damskih rok; v škatljicah po 70 vin. se dobi povsod. 147 50—48

Ceno se prodaja
moško kolo
popolnoma novo. 59 3—1
Več se izve na Pungratu v Kranju št. 30.

Kdo zida dobro, pa po nizki ceni?

44 5

Tisti, ki kupuje

traverze, cement, eternit
in druge potrebščine pri

Peter Majdiču „Merkur“
veletrgovina z železnino in špecerijskim blagom, Kranj.

Najboljši in najcenejši asbestni

strešni škrič

iz tovarne v Mor. Žumberku.

Zastopstva:

Franc Dolenz, Kranj
Ignac Morič, Jesenice
Jakob Lah, Rateče

(Gorenjsko). 56 2

Sprejme se

KUHARICO

ki je zmožna **samostojno**
voditi malo gospodinjstvo.

Vpraša naj se pri upravnistvu.

55 2

Zobozdravniški in zobotehniški atelje

Dr. Edv. Globočnik, okrožni zdravnik in zobozdravnik, in Fr. Holzhaecker, konc. zobotehnik

V KRANJU

v Hlebševi hiši, nasproti rotovžu, je slavnemu občinstvu vsak delavni dan od 8. ure zjutraj do 5. ure popoldne in ob nedeljah od pol 8. ure zjutraj do 11. ure dopoldne izven velikih praznikov na razpolago. 16 52—13

Želodčne bolečine

zlata žila, zaprtje, lišaj, kožni izpuščaji in rane v nogah.

BREZPLAČNO poročam vsakomur, ki trpi na želodčni bolezni, neprebavljivosti in zaprtju, krvotoku, kakor tudi na zlati žili, lišaju, odprti nogi, vnetjih i. t. d., kako se je nebroj bolnikov, ki so po več let trpeli na takih bolečinah, hitro in trajno pozdravilo. Na razpolago je več kakor 10.000 zahvalnih in priznalnih pisem. 53 6—3

Bolniška sestra Klara
Wiesbaden, Walkmühlstrasse 26.